

Патријарх Порфирије: За нас други пут осим пута мира не постоји!

Христос васкрсе! Ваистину васкрсе!

Браћо и сестре,.

Ово је поздрав којим поздрављамо једни друге о највећем и најважнијем празнику хришћанском, о празнику Васкрсења Христовог. Није то тек ствар бонтона, није то само лепа навика, није то само диван обичај који постоји у нашем српском православном народу и не у тако великом броју народа. То није тек пусти обичај, него је израз наше најдубље вере, вере у живог Бога Христа Исуса, Спаситеља нашег. То је израз вере у Онога који нам даје смисао постојања, израз вере у Онога који нас је пре тога позвао из небића у биће и Онога који назначује који су то истински и прави путеви нашег хода и шта је то што нас води у радост, у лепоту, у пуноћу. То је поздрав који нам открива да живот није трагедија, да живот није празан и да човек није случајност. То је поздрав који нам открива да јесмо то што јесмо као израз љубави Божје, као плод Његове благословене и свете деснице. То је поздрав који нас позива да будемо у јединству и заједници са Богом, јер ту јесмо оно што јесмо. То је и поздрав који нам открива да када смо у заједници са Богом, када смо једно са

Њим, онда смо и поред свих својих слабости и немоћи и једно међу собом, па и онда када другачије мислимо, једно смо међу собом. Једно са Њим значи бити припадник народа Божјег. Једно са Њим бити значи бити у јединству и део народа Божјег. Браћо и сестре, не од јуче ми имамо тај поздрав не само као амблем него као знак распознавања од најранијих времена од када смо постали свесни себе, а то засигурно јесте време које има своју круну, свој врхунац и истовремено свој нови почетак, време Светог Саве. Зато је то поздрав и светосавски и зато се ми препознајемо по том поздраву. То је наша лозинка, али зато се препознајемо и у Светом Сави. Ко год не зна ту лозинку, ко год не познаје Светог Саву, онда ће му, у најмању руку, и онда када је најдобронамернији, бити чудна реч Христова, чудна реч Јеванђеља, која је сва у парадоксу. Истина је, реч Христова је сва у антиномијама, у привидним противречностима, али је у суштини и у дубини својој сва смислена, сва у пуноћи и једина исправна, зато што је надумна, зато што надилази осећања и емоције, зато што је духовна, зато што је плод љубави Божје и плод Духа Светог.

Ми јесмо народ Христов. Свети Сава нас је родио у Христу. И као што је Христос сав у парадоксима, зато, браћо и сестре, не само наша прошлост, него и наша данашњица, јесте сва у парадоксима. Зато ће често неко рећи: зашто чините нешто што нема логике? Зашто се се понашате у складу са оним што није рационално? Па због тога, браћо и сестре, што волимо Христа и што знамо да Христос воли нас. Зато што је љубав Христова увек на крсту, увек распета и надлогична, не може се разумети, јер логика хоће само голи интерес, не рачуна на другог, не зна шта је ближњи. Логика хоће само профит, хоће сада и одмах нешто што може бити корисно, а љубав, као парадокс, када се дели и троши постаје све већа. Љубав, као парадокс, када је све око ње узбуркано она је изнутра мирна, јер зна да је у темељу љубави крст, да јој се ваља распети, али крст није последња станица и једина димензија љубави, јер ни крст није једина и последња станица Господа нашега Исуса Христа У крсту се налази снага и победа, јер је у крсту садржано и васкрсење Христово. И ево нас, браћо и сестре, са тим и таквим не уверењима, не ставовима, него вером која је изнад свега тога, која надилази свет и надилази све нас, ево нас овде на овом светом месту. То је место светосавско. То је место православно. То је место хришћанско и место Јеванђеља, јер ово је место у које је уписан крст, а то је само камичак који сачињава мозаик свих могућих места којима је ходио наш православни српски народ и даривао себе Богу, све за Христа давао и Христа низашта, а то значи и за ближњег свога, не рачунајући ни на свој живот! Ово је, дакле, само камичак у мозаику многих места од Косова до Јадовна. Много је таквих места,

за која знамо и за које не знамо. Ово је место камичак у мозаику страдања, распећа и крста нашег православног српског народа, али то је исто тако и место, браћо и сестре, наше обнове, нашег васкрсења, нашег сведочења да има смисла бити икона Божја, да то није промашај, да то није лудост, да има смисла бити човек! Ово је место сведочења љубави живог Бога према свима нама, али и према читавом свету! Зато је ово место које је судиште нама. Ми се овде у огледалу огледамо, ми се овде преиспитујемо и ми овде знамо да ли јесмо или нисмо, да ли смо светосавци, да ли смо православни хришћани, да ли смо људи Јеванђеља?

Ово је место препознавања, али, браћо и сестре, ово је место љубави. Зато данас у храму када смо чули последње речи Беседе на Гори Господа нашега Исуса Христа, треба да знамо да је Господ судија. Он сам каже: Не судите да вам се не суди, јер каквим судом судите, онаквим ће вам се судити, и каквом мером мерите, онаквом ће вам се мерити. И још додаје: А зашто видите трн у оку брата свога, а брвно у оку своме не осећате. Дакле, браћо и сестре, ово је заиста место које можемо назвати судиштем, али по правилима и љубави Божјој, не по правилима и праву људском. Христове речи које смо чули подсећају нас, мало је рећи поучавају нас, да је Он истински судија и да судија истинске, непогрешиве божанске правде није човек управо због тога што је Бог једини савршен и што Он читавом својом љубављу, по природи је љубав, воли сваког човека, јер Он нема слабости људске која би га спутала да му суд буде праведан, већ суди праведно по љубави својој. Људи пак, човек са друге стране, јесте склон и греху и промашају и често суди по својој слабости. Иако пред собом види другог човека као свој људски одраз у огледалу, он ипак највише осетљивости има према себи, што је са једне стране нормално и природно. Међутим, та склоност према себи често је пристрасна, а често нема разумевања, саосећања за оног другог. Ми, људи, имамо само људске мере, ограничене капацитете, и опет упркос тој људској истини свако суди другачије. Често то примећујемо кад се над нама суди, тако као да је то тобож нешто потпуно изузетно, потпуно другачије и савршеније у односу на сваког другог. У том смислу човек је најчешће склон ситничавости, склон лакој осуди другог, јер по речима које смо чули, речима Христовим, тражи трн у туђем оку, а не види у своме.

Дакле, каквим судом судимо другима, онаквим ће нам се судити, и каквом мером меримо другима, онаквом ће нам се мером мерити, речи су Господње. Међутим, овде смо дошли, браћо и сестре, пре свега да себи судимо, тј. да расуђујемо о себи. Овде нас има колико нас има, а сигуран сам да молитвом у духу љубави и вере православне је много више овде присутно. Има и оних

који беже од оваквих места управо због тога што хоће да суде, а неће да расуђују о себи и процењују себе, јер не знају да нас Бог неће питати шта су нама други учинили, него шта смо ми другима учинили. Наравно, њих ће питати шта су они нама учинили, али то није наша ствар. Богољубиви и човекољубиви народе Митрополије сарајевске и дабробосанске, браћо православни хришћани и други, ако има оних који то нису, сабрали смо се овде на месту голготе нашег народа да се помолимо за све оне који су невинно побијени у овим крајевима, за нашу браћу и сестре у Братунцу, у Средњем Подрињу и Бирчу, у Загонима, Књићима, у Кравици и читавом Подрињу. Сабрали смо се да се помолимо за покој оних који су страдали у најстрашнијим могућим мукама, неретко онако како је то већ митрополит Хризостом описао испред храма. Сабрали смо се да се молећи за те наше жртве, не заборављајући их никада, молимо и за сву нашу браћу и сестре где год да су пострадали невинно као жртве за Христа знајући да молећи се њима више ми имамо потребу за њиховим молитвама, јер то су свете душе Божје. Историја човечанства је, говорећи уопштено, итекако историја и искуство страдања, историја неправде према, како се то каже, обичном и малом човеку. Наравно, најпре смо свесни неправде која се нама наноси, јер осећамо свој бол на себи, али важно је да будемо свесни да постоји неправда која се наноси и многим другима, јер Бог гледа подједнако на сваког човека. Сваки човек има вредност пред Њим и није створен да човек човеку буду вук, него да човек човеку буде брат, да човек човеку јесте род, да је човек човеку најближи, ближњи.

Ако зато, браћо и сестре, светињу живота посматрамо Божјим Христовим очима, разумемо веома добро, више него што то можемо и да изрекнемо и да објаснимо, зашто је ово место светиња, разумемо да је ово место молитве и да би најсмисленије, најмудрије и најприличније било да сви клекнемо на овом месту и да у молитви заћутимо. Ово је место, као и свако место страдања и место трагике читавог човечанства, тачка савести и станица преиспитивања смера и историје човечанства. На овом и оваквим местима се показује јасно да граница која дели добро и зло пролази посред људског срца и зато на овом месту сви ми знамо да од нас зависи да ли ћемо чинити добро или зло, да ли ћемо бити људи љубави или не. То зависи од нас. То је у нама. Да ли ћемо испунити реч Христову да волимо ближње – то зависи од нас. Да ли ћемо ту реч на прави начин разумети – и то зависи од нас. Неретко и ми говоримо да волимо човечанство, јер Господ каже: Воли ближњега. Кажемо да волимо све људе, јер Господ позива: воли ближњег свог, а сваки човек је ближњи. Да, али да ли волиш ближњег ти показујеш онда када волиш оног ко је поред тебе, оца, мајку, брата, сестру, супругу, супруга... Да ли волиш

комшију? Да ли волиш своје сроднике? Ту показујеш да ли доживљаваш све људе као своје ближње. Ако на том пољу имаш снаге и да отрпиш и да опростиш и да замолиш за опроштај и да ођутиш, онда заиста волиш свог ближњег и испуњаваш заповест и реч Христову, онда можеш рећи да доживљаваш и све људе као своје ближње. У супротном, у најмању руку, вараш себе, а мало горе и лажеш друге људе.

Дакле, у нашим срцима јесте граница која дели добро од зла и зато, браћо и сестре, треба и то рећи на овоме месту, неспоразуми, свађе, сукоби, али што је још горе, мржња и конфликти, ништа од тога не може бити семе добра, а неспоразума, сукоба и ратова било је на нашим просторима много, и нема генерације која није прошла кроз неки рат, и нема онога ко није отишао са овога света а да се не сећа рата. Рат никоме није брат. У мрачним антиљудским невременима, независно од тога како су ратови почели, у ратовима су сви поражени. Поражено је људско достојанство, поражено је људско назначење, поражен је циљ због којег смо створени. Нема добитника у ратовима, само је зло оно што уписује себи још један добитак, човек је поражен, а Бог који је љубав, који хоће љубав, који хоће заједницу и мир међу људима, Он је наравно изневерен.

Ово је место, браћо и сестре, које је наша рана, а таквих је много, а свака рана људска је бол и Божја рана. Бол и неправда било ког човека јесте бол и неправда Христу који је понео наше ране за спасење света. На овим просторима сви људи, ми то добро знамо, независно од тога из ког народа потичу, носе дубоке ране. Сви смо дубоко, дубоко позлеђени несретним ратовима из деведесетих година, али знамо да се ране, гледајући очима Христовим, не зацељују сољу злопамћења. Ране се зацељују мелемом вере, наде и љубави. Ране се зацељују молитвом и духовним подвигом. У духовном подвигу, у вери, у молитви, ми знамо да смо сви једни другима потребни, да су људи једни другима потребни без обзира на то како је један простор или једно друштво организовано. Ми који живимо на овим просторима јесмо различити, али говоримо, за почетак, истим језиком, упућени смо једни на друге, на многе начине међусобно се прожимамо и међусобно смо испреплетани, тако да само од нас и само од нас зависи да ли ће разлике између нас постати оно што нас дели или оно што може бити основ за креативну и плодотворну заједничку будућност. Рекох: од нас зависи! Дужни смо, то Бог од нас хоће, да све учинимо да не чине други напоре – без наводника и под наводницима – како би нас помирили, јер капацитет је у нама. Ми морамо наћи начин и пут да уложимо све напоре да изграђујемо, да употребим ту реч која се данас често употребљава, мир. Најчешће нама

говоре о миру и ту реч употребљавају – ево још једног парадокса, али не парадокса вере – они који највише производе оруђа немира, оруђа рата. За нас, пак, други пут осим пута мира не постоји, јер да није тако Бог нас не би сложио једне поред других, не би нас поставио у исте околности и дао нам да делимо исти простор. За почетак, то можемо и од нас зависити, да не правимо непријатеље једне од других. То је сигурно и апсолутно у нашем интересу. То је у интересу свих људи који живе овде, и Срба и муслимана и других у Подрињу. Ми ћемо, браћо и сестре, овде на ово место, као и на сва наша друга стратишта, увек долазити док нас служе снаге. Увек ћемо се сви овде окупљати. Наша је света дужност да се молимо за невино пострадале мученике, али и да се молимо њима да они просветле све и читав род људски и да сви идемо путем мира. Несумњиво је, браћо и сестре, да уколико не долазимо на оваква места и не поштујемо своје жртве, не негујемо молитвено сећање на њих, не можемо поштовати ни друге. Али исто тако, браћо и сестре, ако не поштујемо и друге невино пострадале жртве – жртве других, онда нећемо ни своје поштовати, нећемо на истински и прави начин имати молитвено сећање на њих, нећемо их поштовати онако како то Господ хоће од нас. То, дакле, не кажем ја. То нам са крста поручује наш Спаситељ Господ, а Јеванђеље је наша мера, реч Христова је наша мера и наш закон. То је наш принцип живота, а не тек неки људски систем вредности, па макар тај систем вредности био и најсавршенији. Ако Јеванђеље, реч Христова, није оно што нас обликује, оно што уређује наш живот, оно што је правило нашег живота, ако није светосавска идеја оно што је наш путоказ као живи Христос међу нама, него нека друга вредност, онда је то недовољно, онда је то непотпуно, а по правилу, може бити и веома, веома ризично. Зато морамо слушати, браћо и сестре, реч Христову да идемо путем мира са Христом, да се најпре измиримо са Христом, а и ту је било и има странпутица у односу на Њега, па ћемо онда имати мир у себи, па ћемо онда имати мир са нашим најнепосреднијим ближњима, онда ћемо бити способни да силом и снагом вере и љубави Христове ширимо мир око себе и будемо миротворци, а самим тим и по речи Христовој благословени, да будемо миротворци и у читавом свету.

Имајући све ово у виду, браћо и сестре, знам да то нимало није једноставно, на то нас позивају и они који су нас данас сабрали. Треба да слушамо реч Христову, да будемо отворени једни према другима, да градимо заједницу која подразумева и да праштамо и да тражимо опроштај, јер другог пута за перспективу нема. Све ово, дакле, имајући на уму и у срцу, браћо и сестре, молимо се за све наше ближње невино пострадале овде у Средњем Подрињу и у Бирчу, у сваком месту, знане и незнане жртве. Молимо се за њих, молимо

се и за све друге на сваком месту, али баш како хришћани, као они који верују у Христа и у Његово Јеванђеље, упутимо и молитву за пострадале који припадају другим народима, и за оне пострадале у Сребреници и за сваку невину жртву на било ком месту без обзира на то ком народу и којој вери припадају, увек имајући наду и гледајући у лице распетог и васкрслог Христа, Победитеља смрти, Дародавца живота. Пред Богом су сви људи исти, а нарочито невине жртве. Без обзира да ли се неко зове Јован или Јусуф, да ли се зове Петар или Исмет, све су жртве пред Господом исте и све нас позивају да ми нађемо мир у себи и ширимо га онда око себе. Уз помоћ Божју, сви заједно учинимо, поучени искуством и узлетима и падовима нашим, ову благословену земљу бољим местом за живот генерацијама које долазе. Молим се, браћо и сестре, носећи вас све у свом срцу и у Христу љубећи, надом и љубављу Христовом да будемо већи од зла које нас је све понизило и да без осветничких мисли, препуштајући се правди Божијој, чувамо најчистије и најсветије сећање на наше недужне свете жртве. Лечимо рањене душе, градимо поверење и разумевање међу појединцима и народима и тако јеванђељским путем поставимо чврсте темеље бољој и праведнијој будућности за сваког појединца и за сваки народ. Вечнаја памјат свој нашој браћи и сестрама пострадалим у Средњем Подрињу и Бирчу у несретним ратовима у деведесетим годинама. Нека им Господ подари Царство небеско. Христос васкрсе!

spc.rs